

Вибори до Європарламенту 2019

ADASTRA

Спецпроект “Вибори до Європарламенту 2019”

КРИЗА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРОЄКТУ

Будучи другими найбільшими демократичними виборами у світі після Індії, голосування за депутатів до Європейського Парламенту є волевиявленням близько 410 мільйонів осіб та відображають зміни, яких зазнав Європейський Союз за останні п'ять років. Із 2014 року його традиційний уклад зазнав серйозного тиску як з боку світових політичних тенденцій, так і з боку внутрішніх процесів. Для розуміння результатів виборів 23-26 травня варто розглянути той політичний контекст, у якому вони проходили. Із часу останнього до Європарламенту на порядок денний постало питання екзистенційної проблеми Європейського Союзу. Криза демократії та недовіра до європейських інституцій проявилися в тому, що явка на виборах 2014 року була найнижчою з 1979 р. і [склала лише](#) 42,6%. Крім цього, вперше за весь час існування ЄС одна з держав-членів – Велика Британія – прийняла рішення вийти з Союзу.

Окрім проблеми існування ЄС, не менш важким ударом для європейської демократії стали різкі зміни в безпековій сфері. Порушення Російською Федерацією фундаментальних принципів міжнародного права, криза євроатлантичних відносин, зростання терористичної загрози – ці та інші фактори змушують Брюссель поставити під сумнів безперечність безпеки ЄС.

Потреба в реформуванні європейського проєкту породила своєрідний вакуум у політичному дискурсі ЄС, що сприяє підйому націоналістичних та євроскептичних партій. Таким чином, між про- та антиєвропейськими силами почалася боротьба за лідерство в процесі переосмислення Європейського Союзу. Головним полем битви став Європейський Парламент. Послаблення традиційних партій викликає занепокоєння, однак поява на європейській політичній арені євроскептичних сил все ж має свої позитивні наслідки: так, зацікавленість серед громадян держав-членів ЄС у політичному житті Союзу поступово підвищується. Явка на щорічних виборах стала найвищою за останні 20 років – 50,9%.

Питання реформування Європейського Союзу, що є наразі ключовим для політичного істеблішменту європейських держав, залежить не стільки від Європейського Парламенту, скільки від амбітності держав-лідерів ЄС. Тим не менш, зміна балансу сил у Європарламенті та необхідність пошуку компромісів між різними партіями може змінити політичний порядок денний та направити процес змін Європейського Союзу в нове русло.

Блок 1. Політичні партії

Євровибори 2019: центр тяжіння зміщений вправо?

Минула «п'ятирічка» в Європейському Парламенті ознаменувала лідерство союзу правоцентристської «Європейської народної партії» (EPP) та лівоцентристського «Прогресивного альянсу соціалістів і демократів» (S&D). Проте 2019 рік загрожувала втратою більшості. Для розширення націоналістичних тенденцій та посиленого євроскептицизму доволі сприятливою виявилася загальна соціально-політична ситуація на європейському просторі.

Зокрема Італія, спонсор розповсюдження популістських політичних сил, делегувала 13 ультраправих партій. Пан Сальвіні не дарма плекав надію на те, що новостворена парламентська група «Європа націй і свобод (ENF)» стане третім найбільшим блоком у Європарламенті. Новим явищем для європейської політики стала коаліція італійської «Ліги Півночі» з «Австрійською партією свободи», французькою праворадикальною націоналістичною партією «Національний фронт», контроверсійним бельгійським «Фламандським інтересом» та дітищем опозиціонера в еміграції Герта Вілдерса — «Нідерландською партією свободи». За нормами Європейського Союзу, необхідною кількістю євродепутатів для формування політичної групи в парламенті є 25 осіб із семи країн. Під егідою

Маттео Сальвіні багато в чому гетерогенні ультраправі політичні сили сформували «Європейський альянс народів і націй» (EAPN), двигуном якого є ідея закриття кордонів ЄС для третіх держав та обмеження повноважень Брюсселя на втручання у внутрішні справи держав-членів Союзу.

Гостро постала загроза фрагментації в Європарламенті, адже партії, що формували більшість, показали набагато гірший результат у порівнянні з попередніми виборами в 2014 році. Так, S&D послабив позиції на 80%, тобто залишився без 40 місць; у свою чергу EPP втратила 48 місць, зменшивши їхню кількість з 221 до 173. Незважаючи на ці суттєві зміни, поодиночі партії все ще продовжують утримувати лідерство. З огляду на той факт, що для формування більшості групам необхідно мати в коаліції принаймні 378 голосів, перед союзом центральних партій постало питання: як не допустити блокування рішень в парламенті, якщо вони мають справу з третьою за силою ультраправою групою?

Тим часом група ENF/EAPN виборола 82 місця, що на 45% більше, ніж п'ять років тому. Не надто оптимістичним видався результат групи європейських консерваторів і реформістів: після виборів вони втратили 14 місць, тобто на наступні п'ять років матимуть у розпорядженні лише 59 голосів. Здається, що попри вихід із ЄС, Великобританія все ще має вплив на європейські справи. Не надто успішна діяльність британської Консервативної партії безпосередньо посприяла погіршенню результату націонал-консерваторів.

А втім, партії в союзі ультраправих можуть бути гомогенними до певної міри в тих питаннях, щодо яких вони мають радикально опозиційне ставлення: наприклад, у питанні децентралізації Союзу, міграційній політиці, бюрократичних процедурах ЄС тощо. Найважчим завданням для правих буде знайти спільну мову щодо низки інших викликів, адже патріотичне тяжіння до внутрішніх справ стане на заваді спільним діям.

У найближчий час одинадцять європейських політиків, які поділяють позицію Маттео Сальвіні, спрямовану на розладнання Парламенту зсередини, швидше за все, продемонструють розбіжності в поглядах всередині новоствореного альянсу.

Наприклад, своєрідною «скринькою Пандори» може виявитися економічна політика Європейського Союзу. Південні та північні партії мають діаметрально протилежні погляди на бюджетну політику ЄС: Сальвіні, Штрахе та Ле Пен безпосередньо зацікавлені в поглиблених відносинах із Російською Федерацією, але їхні інтереси суперечать позиціям східноєвропейських партій, зокрема політичним силам Польщі.

ЧИ МОЖЛИВА КОАЛІЦІЯ EPP I S&D?

«Велика коаліція» Європарламенту, до якої входять правоцентристська й ліва групи (EPP (Європейська народна партія) та соціал-демократи (S&D)) завершила своє існування у зв'язку з результатами виборів. Уперше з часу початку прямих виборів до Європарламенту дві найбільші групи не мають більшості місць.

Вибори 2019 року безсумнівно стали винятковими. Через бурхливі процеси по всій Європі утворилося місце для політичних дебатів про майбутнє як Європейського Союзу, так і всього континенту. Стало очевидним: у період труднощів середньостатистичний громадянин став менш байдужим до політики, яка його безпосередньо стосується; тому його політичні переконання змінили свій вектор.

Незважаючи на те, що EPP та S&D залишаються найбільшими партіями в Європарламенті, вони втратили можливість сформувати коаліцію без третьої сторони. Уперше за декілька десятиліть депутати від правоцентристських і лівоцентристських груп становлять менше, ніж п'ятдесят відсотків місць у Європейському парламенті. Нагадаємо, що до виборів кількість депутатів коаліції становила 460 осіб.

Такий хід подій — це закономірний наслідок тривожної тенденції збільшення підтримки антисистемних політиків шляхом зменшення підтримки традиційних партій. Іншим проявом цієї досить недавньої тенденції є зростання всіх видів популістських рухів (євроскептики, радикальні націоналісти, енвайроменталісти і т.д.), за діяльністю яких ми спостерігаємо в останні роки.

Наприклад, “Рух за Європу націй і свобод” (ENF) отримав значне збільшення кількості членів Європарламенту. І така знов-таки тенденція не є несподіваною: у часи, коли традиційні партії відрізняються невпевненістю й безперспективністю, суспільство виявляє більшу схильність до кардинальних змін. Це створює ілюзію безпеки й захисту. Підтримка з’являється в тієї політичної сили, яка пропонує прості й швидкі рішення та позиціонує себе як борець проти системи. Отже, як EPP, так і S&D зазнали втрат, які порушили звичний баланс сил — коаліції між правоцентристами й лівоцентристами більше не існує.

Наразі Європейському Союзу необхідна стабільність. Навіть з позиції найбільшої парламентської групи EPP жодним чином не можна забезпечити абсолютну більшість, яка потрібна для протистояння популістам та євроскептикам. Швидше за все, буде сформована ad hoc коаліція для досягнення абсолютної більшості, коли це буде необхідним для ключових рішень щодо долі ЄС, аби не дозволити популістським групам врегульовувати важливі процеси.

“Зелені”

Попередні результати говорять про те, що парламент, який складається із 751 депутата, буде більш роздробленим, ніж будь-коли. Невеликі партії домоглися хороших результатів за рахунок місць звичних, більш великих право- й лівоцентристських суперників.

Ліберали й «зелені» збережуть баланс сил в новому Європарламенті. Так, лідер останніх Філіп Ламбертс заявив, що для стабільної більшості в цьому органі влади їхня партія абсолютно необхідна. Дійсно, в умовах росту націоналізму й популізму для злагодженої роботи Європейського Союзу вони справді будуть незамінними. На цьому «зелені» й можуть будувати свою політичну лінію, яка буде збільшувати їхній вплив та забезпечить підсилення на майбутніх виборах. Це стало відображенням важливості питань, пов'язаних зі зміною клімату, які все частіше виходять на перший план у порядку денному,

пропорційно до того, як зростає частка молодих активістів у політиці.

Проте водночас «зелені» мають межу довіри та соціального сприйняття серед громадян Європи. Лише 16% виборців ЄС називають зміну клімату першим чи другим найважливішим питанням, яке стоїть на порядку денному. У більшості держав-членів, які приєдналися до Європейського Союзу у 2004 році або пізніше, цей показник опускається нижче 10%. Тільки у Швеції 46% виборців називають зміну клімату найважливішим або другим за пріоритетом питанням перед виборами до Європарламенту. Пріоритетними проблемами, перерахованими виборцями в ЄС, залишаються імміграція (40%), тероризм (20%) і фінансовий сектор держав-членів ЄС (19%). «Зеленим» буде важко поліпшити результати виборів 2019 року, особливо якщо їхня програма та лозунги залишаються спрямованими лише на молодих виборців розвинутих країн Європи.

Зелені партії досягли найвищих показників на європейських виборах, збільшивши кількість членів Європарламенту до прогнозованих 71. Під час минулого п'ятирічного терміну їх було лише 52. Такий результат дає їм всі шанси стати впливовою силою в новому парламенті.

Оскільки основні право- та лівоцентристські групи Європейського Парламенту втрачають свої місця, а популістські партії євроскептиків повертаються до цієї інституції більшим, ніж раніше, складом, то голоси “зелених” депутатів Європи можуть виявитися критичними для проєвропейського союзу.

Зростання «зелених» було найсильнішим у Німеччині, де “Die Grünen” посіла друге місце після правоцентристського ХДС, очолюваного Ангелою Меркель, із майже 21% голосів, за попередніми оцінками — майже вдвічі більше, ніж у 2014 році.

«Зелені» Фінляндії також посіли друге місце з 16% голосів. Третє місце у Франції з 13% виборців здобула “Європа Екологія Зелені”, хоча опитування 24

травня прогнозували, що вона набере 7-8% голосів виборців.

Усупереч усім очікуванням, “Партія зелених Португалії” посіла перше місце в Європарламенті.

“Зелена партія Ірландії” потроїла попередній прогноз до 15% з імовірних 5%, у Нідерландах “GreenLeft” покращила показники майже до 10,5% голосів.

У Литві у боротьбі за 11 місць до Європарламенту “Союз фермерів зелених” посів третє місце з 14% голосів.

Зелений рух також знайшов багато прихильників у Данії, Швеції, Бельгії, Люксембурзі та Австрії. Виборці, переважно в Північній Європі, все частіше схильні до проєвропейської позиції, гуманного підходу до міграції та сильних позицій щодо екзистенційних питань, одним з яких є кліматична криза.

Стурбованість зміною клімату оновила пріоритети людей. Зелені партії виявилися життєздатними у владі на національному та місцевому рівнях. За це вони отримали кредит довіри від певних прошарків суспільства. Нова каденція для «зелених» стане великим викликом та тестом на політичну зрілість.

Економічні програми партій

European People’s Party

Відповідно до економічної частини програми, основною метою партії є вдосконалення європейської моделі соціальної ринкової економіки в сучасних умовах XXI століття. ЕРП підтримує ідею збільшення зайнятості та передбачає, що забезпечення сприятливих економічних умов у країнах ЄС дасть змогу створити близько п’яти мільйонів робочих місць.

Партія також наполягає на підписанні нових справедливих угод про вільну торгівлю, що також включає оновлення процесу переговорів зі США щодо нової торгової угоди. Іншими пріоритетними напрямками економічної політики партії є підтримка малого та середнього бізнесу й розробка нової промислової політики та політики щодо конкуренції, яка має відповідати сьогodнішнім реаліям та забезпечувати розвиток конкурентних європейських компаній міжнародного рівня. ЕРР також має намір створити нові сектори в цифровій та круговій економіці.

Економічна програма партії включає в тому числі й реформу економічного й монетарного союзу ЄС, тобто ЕРР планує перетворити європейський механізм стабільності в повноцінний Європейський валютний фонд для стимулювання й створення робочих місць. У банківській сфері ключовою є підтримка банківського союзу з Європейською схемою страхування вкладів. Саме це має посилити інструменти, які необхідні для стимулювання інвестицій у період економічного спаду. Щодо податкової політики ЕРР наполягає на здійсненні більш жорстких заходів проти ухилення від сплати податків та наголошує, що великі корпорації мають бути позбавлені будь-яких податкових пільг та особливих умов.

Party of European Socialists

Ключовими пріоритетами економічної програми цієї партії є покращення добробуту країн-членів ЄС та боротьба з нерівністю й концентрацією багатства в руках найзаможніших громадян. Підкреслюючи соціальну складову економіки та важливість ринку праці, партія пропонує розробку довгострокового інвестиційного плану, аби підготувати основні галузі економіки та робочу силу до інновацій в економічній сфері, серед яких перехід до зеленої економіки, цифрової революції та масове використання штучного інтелекту. Щодо податкової політики PES наголошує на тому, що прибуток має оподатковуватися там, де він власне генерується. Такий підхід стосується більшою мірою транснаціональних компаній, виробничі потужності та центральні офіси яких знаходяться в різних країнах.

Alliance of Conservatives and Reformists in Europe (ACRE)

Центральними економічними питаннями, на яких фокусується економічна програма цієї партії, є торгівля, укладання вигідних угод та внутрішній ринок ЄС. ACRE не розглядає спільний ринок країн як привід для запровадження нових регулювань з метою спроби гармонізувати податки. Вона бажає припинити зобов'язання щодо запровадження євро, оскільки існують розбіжності між концепцією більш інтегрованого союзу та політичною реальністю в його країнах-членах. Відповідно до програми, замість посилення інтеграції необхідно стимулювати постійне прагнення до стабільності ринку, що забезпечить економічну стійкість зони євро.

Alliance of Liberals and Democrats for Europe (ALDE)

Ліберальна партія планує перетворити проблеми, які створює глобалізація, на можливості. Саме тому ALDE підтримує відкриту, регульовану та вільну торгівлю, що контролюється Світовою організацією торгівлі. З іншого боку, партія визнає, що переговори щодо угод про вільну торгівлю мають бути проведені більш ефективно. Серед економічних цілей важливим є також зростання інвестицій у наукові дослідження та розробки. Планувалося, що рівень фінансування цієї сфери досягне 3% від загального ВВП ЄС до 2020 року, хоча величина видатків на наукові розробки й дослідження визначається на національному рівні окремих країн-членів. ALDE також порушує питання про створення Європейського валютного фонду, доступ до якого має бути строго регульований. Партія планує розробляти автоматичні санкції проти країн, які порушують договір про стабільність та економічний ріст.

The Greens

Партія пропонує наділити ЄС повноваженнями задля здійснення контролю над сектором цифрової економіки. У сфері податкової політики зелені пропонують оподатковувати цифрові та фінансові транзакції й виступають проти несправедливої податкової конкуренції серед країн-членів ЄС.

Із цією метою вони пропонують встановити мінімальну ставку корпоративного податку. Також пропонується оподаткувати авіаперевезення та використання пластмаси. Ця партія має на меті створення та запровадження нових методів обрахунку та оцінки соціального та економічного прогресу.

Такі індикатори, окрім ВВП, мають включати й інші альтернативні показники, що враховують соціальні та екологічні аспекти. Для здійснення цієї цілі зелені планують змінити Пакт про стабільність і зростання, включивши в нього пункти про екологічні та соціальні питання. Крім цього, іншою ціллю є розробка Пакту про стабільність та процвітання, який включатиме соціальні, економічні та екологічні цілі для Європейського валютно-економічного союзу (ЄВЕС).

Економічна програма «зелених» включає заходи щодо підтримки малого та середнього бізнесу, а саме: забезпечення рівних умов на ринку та справедливої конкуренції з великими компаніями. Партія також виступає за відкриту та чесну торговельну політику та дотримання всіх прав робітників та споживачів. «Зелені» просувають ідеї перетворення Єврогрупи на звичайну Раду міністрів для швидшого розв'язання питання банківського союзу.

European Left

Ліві мають на меті сприяти альтернативній економіці та соціальній політиці задля створення нових робочих місць, перерозподілу доходу серед населення та задоволення всіх соціальних потреб. Вони пропонують додати до соціально важливих сфер, які є пріоритетними для ЄЦБ, питання про повну зайнятість населення. Партія наполягає на зменшенні робочого часу для працівників без зміни рівня їхнього доходу. Ліві підтримують низький рівень податків для великих компаній. Вони пропонують ввести податок на фінансові транзакції для прозорості оподаткування багатонаціональних компаній. Партія заохочує скликання європейської конференції щодо вироблення структурних та довгострокових заходів для реструктуризації та зменшення державних боргів.

Крім того, ліві виступають за скасування торговельних угод, які загрожують сільському господарству, промисловості, дотриманню прав робітників, навколишньому середовищу та культурі, а також торговельних домовленостей з Ізраїлем та Марокко, оскільки вони порушують та пригнічують права палестинських і сахарських народів.

G-30

«Велика сімка» (G7)? «Велика вісімка» (G8)? «Велика двадцятка» (G20)? А ви чули про існування G30? Сьогодні «Група тридцяти» – найбільш непомітний актор світової політики. Найбільш непомітний, але найбільш впливовий – чи справді це так?

Понад двадцять років тому, 1 січня 1999 року, Європейський Союз перейшов на єдину валюту – євро, що, як наслідок, спровокувало фактичне витіснення національних валют 11 країн Єврозони. У рейтингу світових валют євро закріпило за собою міцні позиції, поступаючись лише долару США. Таким чином, у ситуації, що склалася, можна говорити про часткову втрату суверенітету країнами ЄС, спричинену впливом Європейського центрального банку – фінансового наднаціонального інституту, що серед усіх інституцій Євросоюзу володіє найбільшою автономією. За свою двадцятирічну історію, поступово відбираючи повноваження у національних центральних банків, ЄЦБ проявив себе не тільки як найбільш незалежний, але й найбільш впливовий орган ЄС.

Варто зауважити, що своїм створенням згадана «Група тридцяти» завдячує Фондові Рокфеллера, який у 1978 році ініціював заснування й узяв на себе повне фінансування цього органу. Туди мали входити найвпливовіші банкіри, фінансисти, економісти та керівники найголовніших фінансових установ світу. Згідно з інформацією на офіційному сайті, G30 здійснює рекомендаційну політику стосовно роботи міжнародних банків та національних фінансових установ, що прикладають максимум зусиль для реалізації прийнятих рекомендацій. Якщо «Велика тридцятка» заснована за ініціативи Фонду Рокфеллера, тоді не виключено, що за її створенням стояв сам Девід Рокфеллер.

Сьогодні «Група тридцяти» налічує 33 члени. Усі вони є банкірами, які регулюють основні фінансові потоки світу. Примітною постаттю серед них є Маріо Драгі – президент ЄЦБ у 2011-2019 рр.. Так, широкий інтерес громадськості викликало звернення омбудсмена ЄС Емілі О’Рейлі до керівника Європейського центрального банку щодо припинення участі пана Драгі в засіданнях G30 через так званий «конфлікт інтересів», відповідно до якого передбачається мінімізація контактів між ЄЦБ та світовими топ-банками, які одночасно знаходяться під наглядом Центрального банку та входять до «Великої тридцятки». Фактично лише рік тому більшість вперше почула про існування даного органу.

Активна європейська спільнота антиглобалістів стверджує, що саме «Група тридцяти» керує ЄЦБ: члени G30 висували план дій, а Маріо Драгі їх реалізовував. Питання в тому, як непідконтрольний іншим інститутам ЄС, практично автономний орган може реалізовувати «рекомендації» якоїсь маловідомої групи?

Відповідаючи на заяву омбудсмена ЄС стосовно участі у засіданнях G30, М. Драгі заявив: «Брав участь і буду брати». Справа зрештою дійшла до Європарламенту, де було розглянуто заборону керівництву ЄЦБ брати участь у засіданнях «Групи Тридцяти». [За – 181, проти – 439](#). У відповідь прибічники поглядів Маріо Драгі запропонували свій варіант статусу учасника в роботі «секретного» об’єднання «усіх грошей світу». Керуючись аргументом «правильної» фінансової політики, у середині січня 2019 року Європарламент ухвалив рішення про зміну складу команди Драгі. [За – 500, проти – 115, утрималось - 19](#).

Повертаючись до питання суверенітету країн ЄС, зазначимо, що у випадку, коли повний фінансовий контроль переходить до рук G30, про самостійність рішень ЄЦБ говорити не буде сенсу.

Чи порушуватиме питання перегляду повноважень Центрального банку новий парламент, обраний 23-26 травня, – невідомо, із високою ймовірністю зауважимо

лише те, що функціонування G30 так і буде залишатися непомітним широкому загалу, але значним для світової спільноти в цілому.

Боротьба за крісло Президента Єврокомісії

Щойно з'явилися результати виборів до Європейського Парламенту, а отже, члени Європейської Ради можуть проголосувати за найвірогідніших кандидатів на пост президента Європейської комісії. Вже незабаром стане відомо, хто замінить на посаді Жана Клода-Юнкера і протягом 5 років очолюватиме тридцятитисячну бюрократичну машину, братиме участь у самітах лідерів країн ЄС та буде пропонувати нові європейські закони.

Які головні кандидати?

- Манфред Вебер, Європейська народна партія

46-річний однопартієць Ангели Меркель та висуванець від найбільшої Європейської народної партії Манфред Вебер вважається лідером гонки за посаду президента Єврокомісії. Під час теледебатів, які проходили 15 травня у Брюсселі, він заявив, що в разі своєї перемоги призначить комісара, відповідального за розробку нового формату відносин з Африкою, щоб вирішити проблему мігрантів у Європі. Однак деякі критикують кандидата за те, що його партійні колеги не підтримують належним чином заходи боротьби проти зміни клімату.

- Франс Тіммерманс, Партія європейських соціалістів

Франс Тіммерманс із Нідерландів обіймає посаду першого віцепрезидента Європейської комісії. Він отримав найбільшу прихильність глядачів під час Маастрихтських дебатів, а на дебатах у Брюсселі запам'ятався тим, що пообіцяв встановити мінімальний податок для великих корпорацій по всьому ЄС у розмірі 18% від прибутку. Відповідно до прогнозів ініціативи Europe Elects, Франс Тіммерманс має шанс обійняти посаду президента в разі, якщо Європарламент відмовиться призначити висуванця від найбільшої партії.

- Ска Келлер, Європейська партія зелених
- Бас Айкгаут, Європейська партія зелених

31-річна Ска Келлер брала участь в аналогічних виборах 2014 року. Як і Бас Айкгаут, вона стоїть на політичній платформі захисту навколишнього середовища. Проте пані Келлер також активно виступає за права мігрантів в контексті зміни клімату, а також за посилення захисту прав людини.

- Ніко Кує, Європейська партія лівих
- Віолета Томіч, Європейська партія лівих
- Жан Заграділь, Європейські консерватори та реформісти

Партія лібералів та демократів Європи не визначилася з єдиним кандидатом-фаворитом, а натомість висунула команду претендентів на отримання найвищих посад у Єврокомісії. Серед них – Гай Вергофштад, колишній прем'єр-міністр Бельгії, Маргрет Вестагер, комісарка з питань конкуренції та інші.

Блок 2. Результати виборів у регіонах

Результати виборів у Німеччині

Для Німеччини чергові вибори до Європейського Парламенту пройшли вже вдев'яте. Як відомо, країна представлена найбільшою кількістю депутатів — 96, тому результат виборів саме в Німеччині є надзвичайно важливим для Європейського Союзу. Незважаючи на те, що повноваження Європарламенту в порівнянні з 1979-1999 роками суттєво розширились, для німецьких виборців голосування за представників до загальноєвропейського законодавчого органу за своїм значенням поступаються внутрішньодержавним. Однак цього разу вибори до парламенту ЄС збігались з муніципальними виборами в багатьох федеральних землях, тому і явка виборців була дещо вищою, ніж у 2014 році.

Увесь виборчий процес загалом можна охарактеризувати як протистояння правопопулістської «Альтернативи для Німеччини» (АдН) з Християнсько-демократичним (ХДС) та Християнсько-соціальним союзом (ХСС). Партії так званої «Великої коаліції», до якої поряд з вищезгаданими входить також і Соціал-демократична партія Німеччини (СДПН), перебувають у стані постійного електорального відступу, що триває з 2017 року. Як на загальнонімецькому, так і на рівні федеральних земель вони втратили голоси, оновивши свої історичні мінімуми. А для АдН останні роки позначилися стрімким електоральним зростанням: праві популісти увійшли до всіх ландтагів Німеччини та стали провідною опозиційною силою Бундестагу. Дещо відстороненою від загальних дискусій була партія «Зелених».

Союз ХДС/ХСС, що входить до загальноєвропейської Європейської народної партії, зрозумів небезпеку з боку правопопулістів і мобілізував сили для втримання позицій. Запропонувавши виборцям у своїй передвиборчій програмі та під час дебатів привабливий образ єдиної Європи, християнські демократи знову отримали найбільшу кількість голосів — 28,9%, проте все ж втратили значну частину своїх позицій. Незважаючи на це, Німеччина продовжить просувати ідею європейської інтеграції.

Союз 90/Зелені розраховував на успіх через провал партій «Великої коаліції», однак це вдалося найбільшою мірою через провал саме СДПН. Земельні вибори у ФРН показали, що у великих містах екологічний аспект наразі нагальний. Німецькі виборці підтвердили свою прихильність до даного питання та виразили незацікавленість у набридлій дискусії між християнськими демократами, соціал-демократами та правими популістами. Просуваючи власний порядок денний та використовуючи якісно нові меседжі, «зелені» здобули 20,5 % німецького електорату, що майже вдвічі більше, ніж на минулих виборах до ЄП. Європейська партія зелених завдяки німецьким «зеленим» значно посилиться й питання екології буде ставати важливішим у європейському порядку денному. Даний результат — це великий успіх для Союзу зелених та сигнал для всіх політичних сил іншого спрямування.

Для СДПН вибори видалися важкими з огляду на те, що її рейтинг періодично опускався до психологічної відмітки — менше, ніж 10%. Цього разу соціал-демократи не змогли втримати свої позиції, а в порівнянні з виборами 2014 року це взагалі можна вважати провалом. 15,8% проти 27,3% на минулих виборах є свідченням того, що Соціал-демократична партія стає все більш нецікавою для німецького виборця: її меседжі набридли німцям і рідко корелюють з тими викликами, з якими зіштовхується Німеччина та Європейський Союз загалом. Тому зараз спостерігається значне послаблення й загальної Партії європейських соціалістів.

Представлена всього лише одним депутатом у Європарламенті «Альтернатива для Німеччини» мала намір продовжити такий же стрімкий наступ і на загальноєвропейському рівні. Заявлена мета – взяти 40 місць у Європарламенті. Однак, незважаючи на тиск медіа, високі мобілізаційні можливості та навіть успіхи ідеологічно близьких політичних сил в інших європейських державах, АдН не спромоглася досягти своєї мети й отримала результат всього в 11%, збільшивши свою присутність у Європарламенті з 7 до 10 місць. Правопопулісти переоцінили німецький євроскептицизм та втомили німців шквалом критики християнських демократів, соціал-демократів, лібералів та й усіх тих, хто дотримується ідей європейської інтеграції.

Вільна демократична партія Німеччини(ВДПН) вийшла з виборів з відносним успіхом, здобувши більше, ніж у півтора рази голосів у порівнянні з минулими виборами. Проте цей результат не можна вважати вдалим, оскільки 5,4% – це незначна кількість голосів, яка могла дати потрібний вплив лібералам у Європарламенті. **Партія Лівих** отримала приблизно такий же результат у 5,5% голосів, проте не без втрат. **Інші партії** збільшили свою присутність до 13%, порівняно з виборами 2014 року.

Отже, хоч і традиційні великі системні партії «Великої коаліції» через провал СДПН і втратили досить велику кількість голосів, «Альтернатива для Німеччини» не змогла скористатися тим електоральним вакуумом. Тренди німецького

внутрішньополітичного життя не перейшли на загальноєвропейський інституційний рівень. Німці продемонстрували відмову від євроскептицизму, який посилювався в останні роки в низці країн ЄС. Помітний успіх «зелених» — це, так би мовити, безпечний протест як проти системних сил, які в останні роки втрачають динаміку, так і проти правого популізму. Тому з боку Німеччини європейській інтеграції наразі нічого не загрожує.

Результати виборів у Франції

26 травня 2019 року відбулися вибори до Європейського Парламенту у Франції. Місця в законодавчому органі Європейського Союзу розподілилися між представниками різних політичних партій, що пропонують різне бачення євроінтеграційних процесів, торговельної, митної, фіскальної та екологічної політики.

За голоси більшості французів боролися Емманюель Макрон та Марін Ле Пен — запеклі суперники та представники партій «Вперед, республіко!» й «Національне об'єднання». Тоді як пан Макрон є представником проєвропейських прогресистських ідей, пані Ле Пен відстоює інтереси євроскептиків. Яка концепція здобула більшість голосів – «відновлена Європа» Емманюеля Макрона або «Європа націй» Марін Ле Пен? І яким же чином відбувся розподіл усіх 74 місць Франції в Європарламенті?

Цьогорічні вибори показали, що Національні збори зберегли свою лідерську позицію, яку вони отримали в 2014 році з 24% голосів. У 2019 році партія здобула прихильність 23% виборців, що дає правим силам Франції 22 місця в Європарламенті. Як відомо, французькі націоналісти мають намір створити коаліцію з правими партіями інших країн ЄС, що підтримують ідею збільшення ролі європейських націй та контролю над кордонами для ефективного вирішення однієї з найгостріших проблем Європи – імміграційної.

Прогресистська проєвропейська партія Е. Макрона «Вперед, республіко!» також утримує провідні позиції: її підтримали 22% французів, що дало

представнику партії захищати інтереси своїх виборців у Європарламенті. Так, ліберали зможуть пропагувати ідеї макронівського «європейського Ренесансу», серед яких важливе місце займає уніфікація установ та захист навколишнього середовища.

Французьку партію зелених підтримали 13% виборців, що дозволило захисникам навколишнього середовища посісти 12 місць у парламенті.

Правоцентристські республіканці набрали 8% голосів, тобто взяли 8 місць у Європарламенті. Для французів пріоритетним сьогодні є вирішення міграційної, економічної та цивілізаційної кризи. Саме це й пропонують республіканці шляхом відновлення Європи та Франції й вироблення стратегії розвитку майбутньої європейської цивілізації.

Виборці, що є прихильниками лівих ідей, віддали свої голоси за партію Жана-Люка Меланшона «Непідкорена Франція», яка отримала 6% голосів і 6 місць у Європарламенті. Депутати від цієї партії, які позиціонують себе як покоління, що має приймати рішення, продовжать політику боротьби з нерівністю та захист прав жінок.

Ще однією політичною силою, що здобула перемогу на виборах, стали соціалісти, які отримали підтримку 6% електорату й зайняли 5 місць в Європарламенті.

Важливим результатом цих виборів стала поразка консервативних і комуністичних сил, що свідчить про втрату ними широкої підтримки серед французів.

Отже, вибори до Європейського парламенту у Франції ознаменували протистояння між непримиренними супротивниками – правими консерваторами-традиціоналістами, що орієнтуються на сильні національні держави, та лівими силами й лібералами, які виступають за синтез європейської та неєвропейської культури, яка формується внаслідок збільшення кількості національних меншин у

державо-членах ЄС. Уже зовсім скоро ми станемо свідками взаємодії протидіючих таборів при визначенні внутрішньої та зовнішньої політики нової Європи.

Результати виборів у Великій Британії

Надзвичайно унікальними стали вибори до Європарламенту у Великій Британії, яких могло б узагалі не бути, якби Лондон мав достатньо часу для ратифікації угоди про вихід з ЄС. На саміті 10 квітня лідери ЄС погодилися надати країні можливість «гнучкого відтермінування» її виходу з ЄС до 31 жовтня 2019 року. Крім того, лідери євроспільноти прийняли рішення про автоматичну реалізацію «жорсткого» Brexit'у, якщо Лондон не проведе вибори до ЄП відповідно до законодавства ЄС і не схвалить угоду до 22 травня.

Вибори до Європарламенту у Великій Британії проводилися на доволі непростому політичному тлі, пов'язаному з виходом держави з ЄС. За останні 5 місяців прем'єр-міністр Великої Британії Тереза Мей вносила проєкт угоди з ЄС на розгляд парламентом [чотири рази](#), тоді як політичні сили щоразу відхиляли його. Консервативна партія, лідером якої і є Тереза Мей, вже 2 роки страждає від політичної кризи, просякнutoї втратою довідки електорату та загрозою змови.

У таких умовах прем'єр-міністерка прийняла рішення внести проєкт угоди з ЄС на розгляд парламенту уп'яте, додавши певні поправки, які суперечать самому концептуальному підходу Brexit, серед яких теза про збереження єдиного митного союзу з ЄС. Зрозумівши, що парламентарям такий сценарій не сподобається, Тереза Мей вирішила покинути парламент та відправитися до своєї резиденції. 24 травня прем'єрка Великої Британії офіційно заявила про свої наміри піти у відставку 7 червня. На тлі усіх цих подій і відбулися вибори до Європарламенту, а також підготовка до них. Консерватори настільки були зайняті політичними чварами всередині самої партії, що навіть не доклали зусиль задля того, щоб здобути підтримку на загальноєвропейських виборах.

У порівнянні з минулим роком їхній рейтинг знизився більше, ніж удвічі – з 23,31% до 8,68 %. Парадоксальним став і заклик Стівена Холмса, одного з консерваторів, до голосування за партію Brexit Найджела Фараджа, якщо Тереза Мей не подасть у відставку.

Найбільшого успіху досягнула політсила пана Фараджа, створена цього року, набравши 31,69 % та отримавши 29 місць.

На другому місці знаходиться Ліберальна демократична партія – 18,53 %, яка отримує 16 місць у порівнянні з лише одним місцем у 2014 році, на третьому – Лейбористська партія – 14,08 %, яка отримує 10 місць порівняно з 20 місцями в 2014 році. Далі йдуть "Зелені" – 11,1 %. Правляча Консервативна партія – лише п'ята з рейтингом 8,68 %. Шотландська національна партія – 3,34 %. Партія Уельсу – 1,73 %.

Євроскептична партія United Kingdom Independence Party, яку раніше очолював Найджел Фарадж, не отримала жодного місця в Європарламенті, хоча вона набрала найбільше голосів у 2014 році – 26,77%, отримавши 24 місця.

Результати виборів до Європарламенту у Великій Британії свідчать про євроскептицизм переважної більшості британців, що виражається в прагненні звести до мінімуму ймовірність створення наднаціональних органів та делегування свого суверенітету загальним європейським структурам. Із виходом Великої Британії з ЄС кон'юнктура світової політики зазнає суттєвих змін. Мова йде не лише про економічний вимір, а насамперед про політичний. Велика Британія завжди акцентувала увагу на своїй унікальності та окремішності: власна валюта – фунт стерлінгів, міра довжини – фут (0,3048 метра), власна міграційна політика порівнянні з іншими членами ЄС тощо. Отже, для Великої Британії роль третьої сторони «для балансу» між Німеччиною та Францією стала неактуальною. Перебирання на себе статусу самостійного актора міжнародних відносин відкриває значно більше можливостей як економічного, так і політичного характеру.

Загалом Велика Британія має 73 місця в Європарламенті. У разі її виходу з ЄС місця представників цієї країни розподіляться наступним чином: Франція та Іспанія отримають по 5 місць, Італія та Нідерланди отримають по 3 місця, Ірландія отримає 2 місця, ще 9 країн (Австрія, Данія, Польща, Румунія, Словаччина, Фінляндія, Хорватія, Швеція та Естонія) отримають по одному мандату. Решта 13 членів ЄС, включно з Німеччиною, яка вже володіє максимальною кількістю мандатів – 96, місць не отримають.

Результати виборів в Італії

Вибори в Європарламент в Італії повинні були стати тестом на популярність для керівних політичних партій країни та визначити реальний баланс сил між «Рухом 5 зірок» та «Лігою» у межах двопартійної правлячої коаліції.

Основними політичними партіями, що брали участь у виборах до ЄП 26 травня були вже згадані вище антисистемний та позаблоковий «Рух 5 зірок» і права євроскептична «Ліга», а також ліберальна «Демократична партія», права консервативна «Вперед Італія» колишнього прем'єра країни Сільвіо Берлусконі та права націоналістична «Брати Італії».

У результаті парламентських виборів у 2018 році після тривалої коаліційної кризи уряд було сформовано «Рухом 5 зірок», що переміг, набравши 32% голосів та «Лігою», за яку проголосувало 17,5% виборців. Досі «ввійжджаючи» багато в чому на критиці влади, ставши цією самою владою, популістський «Рух» почав втрачати позиції та підтримку серед населення. Цим і намагалася скористатися «Ліга», яка навпаки, завдяки харизматичній особі лідера політсили Маттео Сальвіні та критиці політики Євросоюзу, особливо в питанні мігрантів, тільки нарощувала популярність.

Результати виборів до Європарламенту ознаменували перемогу «Ліги» з показником у 34,33%, тоді як «Рух» набрав лише 17%, хоча за результатами парламентських виборів 2018 року було навпаки, де «Лігу» підтримали 17% виборців, а «Рух» — 32%. Демократична партія лише на декілька відсотків змогла покращити свої результати 2018 року, з 18% до 22,7%, попри фактичну монополію на друковані ЗМІ, а також активну кампанію по дискредитації Сальвіні, якого звинувачувала в неонацизмі, прагненні виходу з ЄС та критикувала дії лідера «Ліги» на посаді міністра внутрішніх справ та заступника прем'єр-міністра Італії. Партія Берлусконі «Вперед Італія» набирає 8,8%, тоді як «Брати Італії» — 6,5%.

Отже, праві партії («Ліга», «Вперед Італія» та «Брати Італії») за результатами волевиявлення в сукупності набирають 49,6%, що означає перехоплення ініціативи партією Сальвіні в національному уряді, імовірно, збільшення тиску на колег по коаліції з «Руху», і навіть може спровокувати дострокові вибори, унаслідок яких уряд буде сформовано уже виключно правими силами. І хоча Сальвіні вже заявив, що результати голосування ніяк не вплинуть на роботу коаліційного уряду, наївно було б вважати, що «Ліга» просто залишить поза увагою такі різкі зміни в електоральній підтримці.

У свою чергу на європейському рівні перемога «Ліги» означатиме розширення правого альянсу, з ймовірним залученням до його лав таких популярних лідерів як Віктора Орбана, Найджела Фаранджа і т.д. Демократична партія поповнить ряди Прогресивного альянсу соціалістів та демократів, а «Рух» значно розширить блок популістів.

Результати виборів в Австрії

Зазвичай, результати виборів до Європейського парламенту в Австрії суттєво не відрізняються від результатів виборів у Німеччині, оскільки політична структура двох республік та політичні симпатії населення є досить схожими.

Проте, цього разу Австрійська Республіка пішла дещо іншим шляхом, ніж її північно-західний сусід. Основне передвиборче питання для держави, яку представляють у Європарламенті 18 депутатів, полягало в тому, чи зможуть праві популісти з Австрійської партії свободи (АПС) втримати ті позиції, які отримали під час національних парламентських виборів 2017 року та надзвичайно посилити групу євроскептиків у Європейському парламенті, які поставили б під сумнів подальшу євроінтеграцію.

Беззаперечним лідером виборчих перегонів вже традиційно стала **Австрійська народна партія (АНП)**, яку очолює федеральний канцлер Себастьян Курц. Партія, що є аналогом німецьких ХДС та ХСС і входить до Європейської народної партії, отримала більше третини голосів – 35,4% , покращивши свій результат майже на 10% у порівнянні з попередніми виборами до Європарламенту. З одного боку, це свідчення прихильності австрійців до курсу на подальшу євроінтеграцію, а з іншого боку, свідчення значного посилення правлячої партії та канцлера Курца всередині країни.

Соціал-демократична партія Австрії (СДПА) практично не здала своїх позицій та стала другою після правлячої, отримавши 23,6%. Разом з АНП вона формує ту більшість виборців, яка формує традиційний блок австрійських єврооптимістів.

Правопопулістська **АПС**, у супереч великим сподіванням євроскептиків, хоч і зайняла третє місце, проте не змогла втримати свої позиції. З результатом у 18,1% цьогорічні вибори до Європарламенту стали для правих популістів провальними, з огляду на те, що на національних виборах 2017 року вони отримали майже на 10% більше.

Партія «**Зелені – Зелена альтернатива**», на відміну від німецьких колег, побила свій історичний мінімум, отримавши 13%. Це, значною мірою, свідчить про відносну незацікавленість австрійських виборців питаннями екології та про

небажання відходити від основної політичної дискусії.

На четвертому місці розмістилась ліберально-демократична партія «**Нова Австрія – Ліберальний форум**» (NEOS) з результатом у 8,1%, що аналогічно до результатів попередніх виборів до Європейського парламенту та дострокових парламентських виборів 2017 року.

Отже, перемоги та значного проходу євроскептиків та правих популістів до ЄП від Австрії не відбулося. На це особливі надії покладала Російська Федерація, оскільки вона сподівалася на лобювання ними питання поступового зняття санкцій, а самі правопопулістські партії спонсоруються Росією. У результаті цьогорічних виборів Австрія підтвердила свою прихильність до євроінтеграції та європейських інститутів та зарекомендувала себе як класична консервативна держава.

Вибори до Європейського парламенту: Країни Балтії

Сучасні Естонію, Латвію та Литву об'єднують не лише спільне минуле радянської окупації та недовіра до Росії, а й проєвропейська політика. Лідерство у виборах до Європарламенту в усіх трьох країнах Балтії отримали партії, афілійовані або з Європейською народною партією, або з Альянсом лібералів і демократів за Європу. Незважаючи на широку підтримку населенням Європейського Союзу, явка на виборах до Європейського парламенту була доволі низькою в регіоні – 33,6% в Латвії, 37,6% в Естонії та 53% в Литві. Це можна пояснити тим, що у всіх трьох країнах спостерігається відтік населення.

В **Естонії**, яка має 6 місць в Європейському парламенті, перемогла Партія реформ Естонії, отримавши 26,2% голосів. Другою стала Соціал-демократична партія Естонії з 23,3%. На третьому місці – Центристська партія (14%), головою якої є прем'єр-міністр Юрі Ратас.

Партія прем'єр-міністра Латвії «Єдність» отримала 26%, що є найкращим результатом на цьогорічних виборах, однак в 2014 році партія пройшла в Європарламент з 46% голосів. Соціал-демократична партія «Злагода» отримала 17%. Варто зазначити, що в Латвійському парламенті цю партію розглядають як «троянського коня» Росії, оскільки раніше «Злагода» мала угоду про співпрацю з «Єдиною Росією» і не раз звинувачувалася у своїй проросійській позиції. Третьою фінішувала права популістична «Національна асоціація», отримавши 16% порівняно з 14% в 2014 році.

Литовські вибори до Європарламенту співпали з президентськими виборами, на яких переміг незалежний кандидат та економіст за професією Гітанас Науседа. А ось серед партій першість отримав Союз Вітчизни — Литовські християнські демократи, набравши 18,6% голосів. Соціал-демократична партія отримала 15%, і на третьому місці опинилися «зелені» з 12%.

Результати виборів у Бенілюксі

Нідерланди: Вибори представників Нідерландів до Європейського парламенту відбулися вдев'яте за історію Королівства, 23 травня 2019 року, паралельно з виборами у Великобританії. У зв'язку з Брекзитом кількість обраних представників планувалося збільшити з 26 до 29 місць у Європарламенті, однак через затягування процедури виходу Сполученого Королівства зі складу ЄС це число залишилося незмінним.

Лідером цьогорічної кампанії стала Партія праці, яку підтримали 18,9% електорату. Політична сила отримала шість місць у Європарламенті й, швидше за все, поповнить ряди європейської фракції Прогресивного альянсу соціалістів і демократів (S&D). З відривом у 4,3%, Народна партія за свободу і демократію делегує чотири представники до партії Альянсу лібералів і демократів за Європу (ALDE). На таку саму кількість мандатів претендує правоцентристська партія

Християнсько-демократичного заклику, яка отримала підтримку у 12,1% виборців.

Попри те, що екзит-поли передбачали беззаперечну перемогу ультраправих сил, крайні праві з Форуму за демократію отримали лише 3 з 26 мандатів. У майбутньому вони планують приєднатися до групи Європейських консерваторів і реформістів (ECR) — третьої найбільшої політичної фракції в Європейському Парламенті. Крім того, євроскептична Партія свободи Герта Вілдерса зазнала нищівної поразки в порівнянні з виборами в 2014 р., не отримавши жодного мандату в Європарламенті.

Бельгія: У мультикультурному Королівстві Бельгія вибори представників до Європарламенту традиційно відбулися в трьох виборчих округах: фламандському, франкомовному та німецькомовному. Громадяни обирали 21 представника з національних партій, зареєстрованих у країні. Пропорційно до населення, фламандська виборча колегія обирала 12 депутатів, франкомовна — 8, а німецькомовна — 1.

Якщо на виборах минулого року абсолютну більшість мандатів здобули ліберали й демократи, то цього року електорат надав перевагу консервативним політичним силам. Загалом, ультраправі претендують на 10 мандатів у Європарламенті. З перемогою в 13,47% Новий фламандський альянс здобув найбільшу підтримку серед населення. Партія відома сповіданням ідей фламандського націоналізму аж до відділення Фландрії від Бельгії, підтримкою євроінтеграції та політикою захисту нацменшин. Партії християнських демократів, соціалістів, зелених та лібералів отримують по два мандати. Найнижчу підтримку серед населення Бельгії здобули соціал-демократичні сили.

Люксембург: Пропорційно до кількості населення країни, громадяни Люксембургу мають право обирати лише шістьох представників до Європарламенту. Цьогоріч явка виборців склала понад 84% громадян. Християнсько-соціальна народна партія вкотре здобула підтримку електорату в понад 28% і, відповідно, два мандати в Європарламенті. На чолі з

Мішель Вольтером, партія відома своїми симпатіями до правоцентристського руху. У свою чергу, по одному мандату отримують соціал-демократи з Люксембурзької соціалістичної робітничої партії, ліберально центристська Демократична партія, Партія зелених і консерватори з Партії альтернативної демократичної реформи.

Результати виборів у Іспанія та Португалії

Не встигли іспанці оговтатися після квітневих позачергових виборів до Генеральних кортесів, як стартувала нова передвиборча кампанія, та цього разу країна обирає своїх представників до Європарламенту. Важливо підкреслити, що характерною рисою політичного життя Іспанії цього року є неабияка залученість громадян, адже окрім вищезгаданих виборів до Європарламенту, 26 травня іспанці прийшли на дільниці, аби віддати свій голос на регіональних та місцевих виборах. Цікавим є те, що ніколи раніше, за виключенням 1979 року, ці важливі події не відбувалися так близько в часі, а місцеві та парламентські вибори до 2011 навіть не проводилися одного й того ж року.

Однак, зрозуміло, що вибори до Європарламенту є важливішою подією для країни, тому пропонуємо розібратися, як вони пройшли і які сюрпризи чекали на громадян Іспанії.

Отже, найбільшу кількість місць (20) здобула соціалістична партія, лідером якої є чинний прем'єр-міністр країни Педро Санчес, набравши 32.84% голосів і повторивши у такий спосіб свій успіх на квітневих парламентських виборах. Нинішній прем'єр вважає, що ця перемога допоможе йому впровадити свій план формування уряду меншості та просувати й ухвалювати необхідні закони.

Щодо праворадикалів, то їхня партія Vox, яка виступає проти незалежності Каталонії, імміграції, фемінізму та мультикультуралізму, отримала лише 3 місця, набравши при цьому 6,2% голосів, що в принципі відповідає результатам квітневих парламентських виборів і говорить про хоча й зростаючу підтримку

правих сил у країні, однак далеко не всенародну. Перед праворадикалами розташувалися Народна партія, Громадянська партія та Подемос («Ми можемо» – ліва політична партія), отримавши 12, 7 та 6 місць у Європейському парламенті відповідно.

Схожа ситуація складається й в сусідній Португалії. Тут, як і в Іспанії, соціалісти отримують більшість, а саме 9 місць у Парламенті, що складає 33,36% від загальної кількості голосів. 7 місць займають соціал-демократи, Лівий блок та Коаліція демократичної єдності отримують по 2 місця, що складає 9,81% та 6,77% відповідно. Народній партії також вдалося здобути представництво у ЄП, одержавши підтримку виборців у 6,21% що дає їй право на 1 місце у Європейському Парламенті.

Тож, підсумовуючи, можна зазначити, що країни Піренейського півострова на цих виборах демонструють проєвропейську позицію, що не може не радувати ЄС. Хоча «каталонське питання» та проблема корупції свого часу сприяли збільшенню впливу популістів в Іспанії, представлених молодого партією Vox, однак, їхні сподівання на те, щоб отримати більшість як у національному парламенті, так і в Європарламенті, відповідно до результатів виборів, провалилися, тож ми й надалі можемо говорити про більш-менш об'єднану у своїх прагненнях та цілях Європу.

Результати виборів у Скандинавії

Фінляндія:

13 представників будуть відстоювати інтереси Фінляндії в Європейському парламенті. Така кількість місць видається відносно малою, якщо порівнювати із загальним числом – 705 (у 2014 р. було 751, але чисельність зменшилась у зв'язку з Brexit). Але навіть цього достатньо, щоб відстоювати національні інтереси держави на міжнародному рівні.

Фіни – це народ, ідеологія якого побудована на збереженні навколишнього

середовища, тому партії, які пропагують цю ідею, становлять левову частку в Парламенті. Завдяки голосуванню не важко визначити, які питання європейського вектору розвитку найбільше турбують фінське населення:

- кліматична та екологічна проблема;
- боротьба з тероризмом в ЄС;
- сфера безпеки та оборони;
- потік мігрантів із Африки та Близького Сходу.

Вирішення вищезазначених питань є головною метою майже всіх партій Фінляндії, тому 13 фінських місць в Європарламенті розподілились доволі рівномірно між лівими, правими і центристами:

- партії лівого спрямування отримали 5 місць («Соціал-демократи», «Зелені», «Альянс лівих» – проєвропейські);
- центристські партії мають 3 місця («Партія центральних», «Шведська партія» – проєвропейські);
- правоцентристи отримали також 3 місця («Партія Коаліція» - лідер перегонів у Фінляндії – проєвропейська);
- праві займають 2 місця («Істинні Фіни» – антиєвропейська);

Перемога проєвропейських партій показує, що фінський народ більше турбується про глобальні проблеми, адже розуміє, що деякі питання потрібно вирішувати спільними зусиллям, націоналістичні ж – у національному парламенті Едискунта.

Данія:

Данія, як і Фінляндія, отримала 13 місць в Європарламенті. Для цієї країни 13 представників також є чудовою цифрою для того, щоб відстояти свої національні ідеї на європейському рівні.

Політична криза, викликана шаленою імміграцією, стала, на думку данців, основною проблемою Європи. Проте після проведення референдуму у Великій Британії щодо виходу з Європейського Союзу, у Данії різко почали знижуватись

рейтинги євроскептиків та посилюватись проєвропейські настрої населення. Зумовило таку різку зміну те, що Brexit показав всю свою складність, у разі втілення в життя. Тому на цих виборах до Європейського парламенту Данія є однією з найбільш єврооптимістичних країн Європи.

Як наслідок, місця у Європарламенті були розподілені таким чином:

- партії лівого спрямування (єврооптимісти) отримали 11 місць, серед яких лідери перегонів, соціал-демократи, займають 4 місця;
- партії правого спрямування (євроскептики) – 2 місця в Європарламенті.

Швеція:

За Швецією, як і раніше, закріплено 20 місць у Європарламенті. Вона вважається панівною країною регіону, тому така кількість представників на європейському рівні є найбільшою серед країн Скандинавського півострова.

Швеція є однією з найбільш євроскептичних країн Півночі. Однак, навіть тут почали згасати націоналістичні тенденції. Приклад Британії хоч і надихнув шведів на можливе проведення власного референдуму (умовного Swexit), але все ж таки, спостерігаючи за важкими процесами виходу Британії з ЄС і його економічними наслідками, населення не поспішає боротись проти Європи гучними гаслами, а навпаки – поступово «єврооптимізується».

Як наслідок, на думку шведів, питаннями, на які найбільше потрібно концентрувати увагу Європейському Союзу є:

- питання міграції;
- проблема зміни клімату;
- викриття порушень прав людини;

Євроскептицизм набирає обертів у Швеції внаслідок масової імміграції в країну. Але наразі боротьбу за місця до Європарламенту, яка точилась між євроскептиками (правими) та єврооптимістами (лівими і центральними), виграли проєвропейці. Тому 20 місць розподілили так:

- праві (євроскептики) отримали 6 місць за результатами виборів до Європейського парламенту;
- ліві та центристи (єврооптимісти) мають 14 місць; .

Отже, ситуація на Скандинавському півострові є доволі цікавою. Вexit сильно вплинув на країни цього регіону. Фактична складність його реалізації кардинально змінила ставлення Данії, Фінляндії та частково Швеції до ЄС.

Цьогорічні вибори до Європарламенту у країнах Скандинавії є особливо важливими, адже всі троє будуть відстоювати власну позицію під час вирішення питань (клімату, чистоти довкілля, тероризму та міграції), які одночасно стосуються всіх країн Європейського Союзу.

Результати виборів у Вишеградській четвірці

Вишеградська четвірка – це держави, що вирішили об'єднати зусилля заради вступу до Європейського Союзу. Після набуття членства вони зіткнулися зі спільними проблемами: економічне відставання від Західної Європи, відсутність впливу на рішення ЄС. Держави залишалися на периферії Європейського Союзу, тож вирішили координувати свої дії, аби стати ще одним центром впливу. Останнім часом у політичному просторі четвірки поширений популізм та євроскептичні настрої. Найболючішими питаннями для держав є поглиблення інтеграції, міграційна політика, відкритість кордонів та енергетична політика. За результатами виборів в усіх державах Вишеградської групи популістичні сили укріпили свої позиції.

Угорщина

В Угорщині коаліція Fidesz–KDNP (Альянс угорської солідарності), яка займає половину місць країни у Європарламенті, отримала санкції через конфлікт з Європейською народною партією (EPP). Так найбільша фракція в Парламенті відреагувала на дискредитацію ЄС у передвиборній кампанії Віктора Орбана. До завершення виборів партія не могла брати участь у голосуваннях та пропонувати

кандидатів на внутрішні посади, а 12 членів партії Fidesz були виключені з ЕРР.

Результати виборів принесли коаліції Fidesz–KDNP ще більше місць: за неї проголосували 52,33% виборців, а це 13 з 21 місця в Європарламенті (в 2014 їх було 12). Демократична коаліція (DK) отримала 4 місця, опозиційна партія Momentum Movement – 2. Рух за кращу Угорщину (Йоббік) та Угорська соціалістична партія мають по одному місцю.

Політичні погляди DK, яка посіла друге сходинку за кількістю голосів (16,19%), кардинально протилежні переконанням Fidesz–KDNP. Її лідерка Клара Добрев заявляла про прагнення будувати «Сполучені Штати Європи», тобто підвищувати рівень інтеграції. Йоббік – ще одна популістична партія, яка відома своєю різкою критикою Європейського Союзу. Угорська соціалістична партія (MSZP) виступає проти націоналізму, вона входить до Прогресивного альянсу соціалістів та демократів (S&D) у Європарламенті. Цікавим є те, що створена у 2015 році партія Momentum Movement, опозиційна Віктору Орбану, змогла отримати 2 місця в парламенті, набравши 9,89% голосів. Ця партія позиціонує себе як антипопулістська, закликає не розділятися в ідеологічних битвах, а йти разом до спільних цілей. Momentum Movement входить до Альянсу лібералів і демократів за Європу (ALDE), що є третьою за розміром фракцією в Європарламенті (зараз займає 68 місць).

Ситуація з конфліктом угорської коаліції та ЕРР може негативно вплинути на останню: Орбан часто критикував фракцію за бездіяльність та невміння виправляти помилки. Європейська народна партія не зацікавлена в тому, щоб Fidesz приєднався до радикальних та популістичних угруповань, особливо враховуючи той факт, що в Угорщині популярність партії не зменшується. Та, враховуючи плани Орбана, не слід очікувати, що він виведе свою партію з ЕРР. Участь у фракції може стати інструментом для здійснення реформ, які, з точки зору Віктора Орбана, необхідні Угорщині.

Отже, партія прем'єр-міністра Угорщини залишилась лідером на європейських виборах та навіть трохи посилила свої позиції у порівнянні з 2014 роком. Водночас скоротилися позиції ультранаціоналістичної партії Йоббік, яка опустилася з другого на останнє місце в списку лідерів. Інші три партії мають радикально протилежні погляди, тож в угорських популістів – сильна опозиція: сумарно партії DK, MSZP, Momentum Movement набрали 32,74% голосів. Враховуючи реальну ідеологію партій, кількість угорських популістів у Європарламенті зростає з 23 у 2014 році до 27 у 2019.

Польща

У Республіці Польща вибори до Європарламенту передували парламентським виборам, що пройдуть восени 2019 року. Партія «Право та справедливість» (PiS), яка має більшість у парламенті та до якої належить президент Анджей Дуда, відчуває сильну конкуренцію із опозиційними партіями. Підтримка PiS на євровиборах покаже, чи не втратить партія свої позиції при обранні до Сейму, а для Дуди результати є важливими в контексті президентських виборів у 2020 році.

Польща має в Європейському парламенті 51 місце, найбільше з країн Вишеградської четвірки, та посідає четверте місце серед усіх держав Європейського Союзу. Зараз 19 з них займає PiS, 19 – Громадянська Платформа (PO), у яку входить президент Європейської ради Дональд Туск. Інші місця майже порівну поділили Союз демократичних лівих сил, Конгрес нових правих та Польська селянська партія.

Серед партій, які були фаворитами у 2014 році, зараз бачимо лише PiS із результатом 43,1%, тобто із 24 парламентарями. Три інші партії, члени яких засідають в Брюсселі – Громадянська платформа, Союз демократичних лівих сил та Польська селянська партія – разом із ще 9 демократичними партіями Польщі об'єдналися в «Європейську коаліцію» (KE), аби скласти конкуренцію популістській PiS. У результаті, KE вдалося набрати 38,4% голосів та забезпечити

собі 21 місце. Інші місця порівну поділили нові партії: Wiosna та Konfederacja (по 3 місця).

Партія Wiosna була утворена відомим ЛГБТ-активістом Робертом Бідромом у лютому 2019 року. Вона відстоює рівність, краще соціальне забезпечення та підтримує спільну соціальну політику ЄС. Для прогресивної партії Wiosna підтримка в консервативній Польщі стала справжнім проривом. У європейському просторі партія приєдналася до впливового Прогресивного альянсу соціалістів і демократів, що займала 190 місць з 751 в Європейському Парламенті (друга після Європейської народної партії).

Confederation KORWiN Braun Liroy Nationalists – політичний альянс, утворений у грудні 2018 року. Це праворадикальна партія, що називає себе «пропольською коаліцією». Фракція у Європарламенті Європа свободи та прямої демократії (EFDD) має євроскептичні погляди, належить до правого популізму.

Отже, найбільше місць в Європейському парламенті отримала націоналістична популістська партія «Право та Справедливість». Попри те, що офіційно партія займає проєвропейську позицію, деякі заяви суперечать офіційній політиці Брюсселя. Зокрема це стосується однопартійного контролю над судовою владою, подальшої передачі повноважень ЄС, міграційної та енергетичної політики. У загальноєвропейському політичному просторі партія відносить себе до фракції Європейські консерватори та реформісти. Це євроскептична платформа, яка виступає за мінімізацію регуляції торгівлі, індивідуальні свободи та рівність усіх держав-членів. «Європейська коаліція» стала сильною опозицією правлячій партії, тож рішення шістнадцяти проєвропейських партій про об'єднання було виграшним. Партії, що входять до Європейської Коаліції, відносять себе до різних фракцій у Парламенті: EPP, S&D, G-EFA, ALDE. Враховуючи реальну ідеологію партій, кількість польських популістів у Європарламенті скоротилася із 15 у 2014 році до 14 у 2019.

Чехія

За результатами виборів у Чехії місця в Європарламенті отримують аж 8 політичних партій, причому всього держава має 21 місце. Найбільше голосів набрала партія ANO (Так!) – 21,18% голосів та 6 місць. За нею йде Громадянська демократична партія (ODS) – 14,54% голосів та 4 місця, Чеська піратська партія та «Традиція, відповідальність, процвітання» (TOP-09) отримали по 3 місця; партії «Свобода і пряма демократія» (SPD), Християнсько-демократичний союз – Чехословацька народна партія (KDU-CSL) отримали по 2 місця; Комуністична партія Богемії та Моравії (KSCM) – одне.

У 2014 році партія ANO отримала 4 місця. Це основна популістична політична сила Чехії, яка будує свою кампанію на обіцянках боротьби з корупцією та бюрократизмом. Має ідеологію catch-all, тобто таку, яка підходить для людей з різними політичними поглядами. На виборах 2017 року партія відстоювала позицію проти поглиблення інтеграції та квот на мігрантів, проте згодом змінила погляди. Входить до Альянсу лібералів і демократів за Європу.

Піратська партія Чехії загалом є проєвропейською, входить до Європейської піратської фракції. Партія вважає, що Чехія має бути провідником реформ в ЄС, увести євро, але виступає проти Трансатлантичного торговельного та інвестиційного партнерства. Чеська піратська партія вперше буде представлена в Європарламенті.

У порівнянні з 2014 роком свої позиції втратила TOP-09 – ліберально-консервативна партія, що цілковито виступає за поглиблення інтеграції. За результатами минулих виборів, TOP-09 мала 4 місця, як і ANO, а цього року – 3 місця та четверте місце у списку лідерів. ODS покращила свої позиції, отримавши на 2 місця більше. Це євроскептична партія, входить до фракції Європейських консерваторів і реформістів (ECR). Враховуючи реальну ідеологію партій, кількість чеських популістів у Європарламенті зросла з 10 у 2014 році до 13 у 2019.

Словаччина

Словаччина має 13 місць в Європейському парламенті – це найменше з усіх держав Вишеградської групи. Їх поділили між собою 6 політичних партій. 4 місця отримала партія «Прогресивна Словаччина», що є соціал-ліберальною та проєвропейською, у коаліції з партією Together – Civic Democracy. «Прогресивна Словаччина» була утворена у 2018 році, входить у фракцію Альянс лібералів і демократів для Європи. 3 місця має «Курс – Соціальна демократія», проєвропейська партія, яка, однак, займає антимігрантську позицію. Входить в Прогресивний альянс соціалістів та демократів.

«Народна партія – Наша Словаччина» (L'SNS) та «Християнський демократичний рух» (KDH) отримали по 2 місця. L'SNS – націоналістична популістична партія, дотримується євроскептицизму. Входить у фракцію Альянс миру і свободи (APF), до якої, крім цієї словацької партії, входять лише поодинокі парламентарі з інших країн. «Свобода і Солідарність» (SaS) та «Звичайні люди та незалежні особистості» (OL'aNO) отримали по одному місцю. SaS – ліберальна, консервативна і теж євроскептична, OL'aNO – консервативна, проєвропейська партія. Обидві входять до фракції Європейських консерваторів та реформаторів. Кількість чеських популістів в Європейському Парламенті зростає з 1 у 2014 році до 3 у 2019.

Результати виборів у Румунії

Напевно, найбільш екстраординарно вибори в Європейський парламент пройшли в Румунії, адже обрання євродепутатів супроводжувалися так званим «антикорупційним референдумом». Люди, що прийшли в неділю на дільницю, отримали також бюлетені із двома запитаннями:

- "Чи згодні ви із заборонаю амністії й помилуванням за корупційні злочини?";
- "Чи згодні ви з необхідністю заборонити уряду самостійно приймати рішення у сфері злочинів, покарань і організації судового процесу, а також із розширенням права опротестовувати рішення кабінету в Конституційному суді?».

На ці питання потрібно було відповісти «так» або «ні». Референдум був призначений президентом Румунії Клаусом Йоганнісом у відповідь на внесені парламентом зміни в кримінальне законодавство, які вважаються кроком назад в антикорупційній боротьбі, адже через них термін позовної давності корупційних правопорушень значно скорочується, а міра покарання за такі злочини пом'якшується.

Ініціатором цих змін є парламентська коаліція, до якої входять Соціал-демократична партія (67 місць у Сенаті та 155 – у Палаті депутатів) та Альянс лібералів та демократів (9 і 15 місць відповідно). З часу останніх парламентських виборів у 2016 році ця коаліція провела низку законів, які обмежують діяльність антикорупційних органів, зменшують покарання за корупційні злочини та підривають незалежність судової системи Румунії. За такі дії чинна влада перебуває під постійною критикою Брюсселя та Вашингтона, а численні маніфестації та протести народу вже стали звичними для країни.

Проте ні міжнародний тиск, ні народне обурення не зупиняють чинну владу. Ключовою її постаттю є лідер румунських соціал демократів, а за сумісництвом спікер нижньої палати парламенту, Лівіу Драгня. Цей сірий кардинал румунської політики звинувачується в корупційних зловживаннях і навіть отримав трирічний умовний термін за фальсифікації на виборах, через що й не зміг обійняти посаду прем'єра після перемоги своєї партії на виборах 2016 року.

В опозиції до правлячої коаліції стоїть Націонал-ліберальна партія, яка наразі має 30 місць у верхній палаті парламенту і 68 – у нижній. Її лідером є чинний президент Республіки Клаус Йоганніс, який є політичним опонентом Драгні.

Саме на фоні політичного протиборства парламенту і президента, високого протестного настрою суспільства та тиску міжнародної спільноти Румунія підійшла до європейських виборів.

У Європейському парламенті Румунія представлена 32 депутатами. Вибори до законодавчого органу ЄС показали втрату підтримки Соціал-демократичної партії Румунії, яка входить до Альянсу соціалістів та демократів (S&D). І це значно послабило позиції соціал-демократів на загальноєвропейському рівні, оскільки румунське населення традиційно підтримує соціалістичну ідеологію. Так, на європейських виборах 2014 року Соціал-демократи набрали більше третини всіх голосів (37.6%) відправивши до Страсбурга 16 депутатів. Цього ж року еседекам вдалося взяти лише 8 місць (22.85%), що показує значну втрату довіри та підтримки виборців.

Несподіванкою стало те, що румунська Національна ліберальна партія, яка входить до блоку Європейської народної партії (EPP), не змогла на фоні протиставлення себе соціал-демократам наростити свій рейтинг. Рівень її підтримки також впав порівняно з минулим волевиявленням. У 2014 році націонал-ліберали здобули 15 місць (29.8%), цього року вдалося вибороти лише 10.

Важливим результатом цих виборів стала поява великої кількості молодих, антисистемних партій, що показує втому румунського суспільства від традиційних політичних сил, які все ніяк не можуть вивести державу з кризи. Серед них Народний рух, Альянс лібералів та демократів, Партія свободи, єдності та солідарності (PLUS Party), PRO Romania, Партія порятунку Румунії (URS), Румунія разом.

Дві останні партії, що належать до правоцентристів, стали найбільшою сенсацією цих виборів, адже, об'єднавшись, отримали разом 21.49%, тобто 8 місць у Європарламенті. URS була створена у 2016 році, а партія порятунку – лише в березні цього року. Наразі вони не входять до складу жодної загальноєвропейської політичної партії, проте вели переговори з партією Емманюеля Макрона «Вперед, республіко!» про створення нової ліберальної фракції в Європарламенті.

Результати цих європейських виборів є важливими для Румунії, оскільки фіксують нову конфігурацію політичних вподобань менш ніж за півроку до чергових виборів президента, що мають відбутися восени 2019 року. Головним висновком із цього волевиявлення є значний спад підтримки традиційних румунських Соціал-демократичної та Національної ліберальної партій, які контролюють парламентську і президентську гілки влади відповідно.

Люди втомилися від старих лідерів, які за роки при владі не можуть вирішити наболілі проблеми. На цьому тлі великий успіх отримали нові партії, деяким з яких немає й року. Головною їхньою проблемою зараз є недостатня впізнаваність і фрагментарність. Більшість нових партій належать до ліберального та право-центристського політичного спектру (це і Народний рух, і Альянс лібералів та демократів, і PLUS, і Партія порятунку Румунії).

Така велика кількість партій із майже однаковими політичними поглядами та ідеологією може призвести до розпорошення голосів виборців серед них. Тому найбільш імовірним варіантом для них буде висунення єдиного кандидата на посаду президента на прийдешніх виборах.

Блок 3. Зовнішній вплив

Китай

Керівництво КНР виявляє великий інтерес щодо результатів виборів до Європарламенту. Як сумлінному інвестору, Китаю важливо розуміти, до чого призведе зміна в складі цього органу. У час торговельних війн між двома центрами сили Пекін розуміє важливість результатів голосування для розширення своєї економічної присутності.

Китайський фактор у європейському політичному середовищі ще донедавна був доволі стихійним феноменом. На початку XXI століття просування економічних інтересів КНР у Європі пояснювалося бажанням легітимізувати свої проєкти в регіоні. Як тільки на глобальній арені з'явилася постать Сі Цзіньпіна, кількість і різноманіття інструментів та підходів Пекіну для просування свого порядку денного на іншому кінці Шовкового шляху істотно збільшилася. Очевидно, що Китай дивиться на вибори до Європейського парламенту, як на явище, яке може за лічені дні змінити палітру всього політикуму Європи, а отже — створює можливості для закріплення свого впливу в цій системі.

Результатом такої активізації є розгалужена мережа контактів із європейськими політиками, що або є послідовними захисниками політики Пекіна, або відкриті до китайських пропозицій. Їхні заклики варіюються від лобізму, посилення економічного та урядового співробітництва з Пекіном до виправдання порушень прав людини в Китайській Народній Республіці. Президент Чехії Мілош Земан, наприклад, хоче, щоб його країна стала «непотоплюваним авіаносцем для розширення китайських інвестицій» у центрі Європи, а Греція та Угорщина виступають проти позиції інших членів Євросоюзу, що засуджує як дії КНР у Південнокитайському морі, так і дискримінацію прав уйгурських нацменшин.

Розповсюдженою є думка про те, що між євроскептиками та Пекіном існує нерозривний союз. Така теза є лише частково правильною. Безперечно, європейські популісти використовували «китайську карту» для тактичного маневру з метою залучення додаткових ресурсів напередодні виборів. Проте, популістські партії не мають одноголосної позиції щодо розширення присутності КНР у регіоні. Це чітко виявляється на прикладі італійського уряду, голова якого разом із Рухом П'яти Зірок повністю підтримують економічну співпрацю з Китаєм, у той час як лідер Ліги Півночі Сальвіні виступив за вилучення з угоди будь-яких телекомунікаційних проєктів. Хоча такі популістські партії та рухи нібито прагнуть підтримувати дружні відносини з Пекіном, їхня антиглобалістська і протекціоністська риторика дійсно йде врозріз із китайським прагненням до більшої відкритості глобальних ринків. Торговельне протистояння між США та КНР сприяло збільшенню розколу між популістами в Європі. Звісно, формальна позиція Пекіна полягає в зміцненні відносин із будь-яким рухом чи партією, незалежно від її ідеології, що прослідковується у зв'язках з євроскептиками, фракцією Європейських консерваторів та реформістів та з представниками AfD. Однак у довгостроковій перспективі для Китаю вигідно співпрацювати з єдиною «Європою свобод», а не лише з «Європою націй», і це чітко можна почути в промовах як Сі, так і прем'єра Лі Кецяна. Однак, популістські партії не мають одноголосної позиції щодо розширення присутності Пекіна в регіоні. Отже, збільшення частки популістів у Парламенті відповідає китайським інтересам.

Активізацію китайської присутності в Європі можна пояснити економічним зв'язком між КНР та європейськими державами. Китай є другим за величиною торговельним партнером ЄС після США, а значна частина всіх китайських інвестицій припадає на країни Союзу. Важливим жестом також стало нещодавне європейське турне «корманича Сі», основним завданням якого було укладення партнерських угод із французькими та італійськими компаніями, незважаючи на той факт, що дедалі активніша роль Пекіна на континенті викликає стурбованість у деяких європейських політиків, які говорять про китайську загрозу компаніям та країнам ЄС, що можуть потрапити в «боргову пастку» Китаю.

У результаті, Брюссель у стратегічних документах називає КНР «системним конкурентом» та вводить механізм перевірки зовнішніх інвестицій. Обираючи представників тієї чи іншої партії, європейський електорат впливає на вибір наступного голови Європейської комісії, що залишає за собою право розв'язувати питання, які турбують Пекін. Наприклад, рішення Комісії не вимагати від країн-членів відмови від використання технологій та обладнання Huawei при створенні мереж п'ятого покоління каже про те, наскільки важливим для Китаю стає європейський ринок. Торговельні війни змусили цю державу використовувати всі доступні майданчики та механізми для того, щоб наступні п'ять років у Брюсселі рахувалися з їхніми інтересами.

США

Враховуючи закінчення розслідування Мюллера та майбутні вибори президента США в листопаді 2020 року, не можна стверджувати, що увага американського істеблшменту прикута до виборів у Європарламенті, принаймні на офіційному рівні. Більшою мірою, інформаційне підґрунтя створювала так звана «четверта влада», тобто провідні американські ЗМІ.

Британське видання The Guardian найбільшою загрозою цих виборів назвало протистояння двох Європ «Макрона» і «Орбана» й вірогідність повторного тяжіння до популістських тенденцій у Європі.

Як не дивно, попри те, що США утримались від різких заяв щодо прогнозів та результатів виборів, самі європейські чиновники згадують Трампа в переліку викликів, перед якими зараз стоїть об'єднана Європа. Головна мета такого роду висловлювань очевидна – з одного боку, збільшити явку виборців та показати себе як антипод лідеру США, а з іншого – продемонструвати сценарій, за яким сьогоdnішнього ЄС може й більше не бути. Ігнорування громадянами європейських виборів може призвести до негативного сценарію, особливо в нинішньому стані ЄС: між Трампом і Путіним, а також напередодні остаточного Брекситу.

Звичайно, у США є свої економічні інтереси в ЄС, і це найбільш яскраво виявляється в характері сучасних відносин по лінії Берлін-Вашингтон. Поки в Німеччині соціал-демократи та християнські демократи змагались із «зеленими» за місця в новому Європарламенті, у Конгресі США зареєстрували законопроект із метою накладення санкцій на газопровід «Північний потік-2», де сказано, що відносини між США, ЄС та Німеччиною перебувають у критичному стані. Під цим слід розуміти бажання продавати американський скраплений газ, видобуток якого вони наростили протягом останнього десятиліття, що теж стане перевіркою для відносин ЄС та США загалом.

Також не слід забувати про характер особистих стосунків прем'єра Угорщини Орбана та Трампа. Їхнє несприйняття традиційної політики щодо мігрантів, тяжіння в цілому до правоцентристських настроїв безпосередньо вплинуло на результат в Угорщині. У рамках ЄС антиєвропейські настрої викликають несприйняття, але Угорщина знайшла підтримку з-за океану: Орбан виступив першим європейським політиком, що підтримав Трампа ще як кандидата у 2016 р.

Чи не найбільша увага США прикута до результатів виборів на Туманному Альбіоні. Ще минулого року Трамп натякав Терезі Мей, що хотів би бачити Бориса Джонсона на Даунінг Стріт, 10. Як і Джонсон, так і Фарадж відомі своєю харизмою, а останній також фігурує в розслідуванні Мюллера. Президент США пообіцяв Британії вигідну торговельну угоду після того, як відбудеться Брекзит. З огляду на ситуацію, яка склалась у Лондоні, очевидно, Трамп задоволений результатом партії Фараджа та загалом буде сприяти його діяльності, низка видань уже назвали Джонсона та Фараджа справжніми друзями Трампа. Тож, «особливі» відносини між Лондоном та Вашингтоном будуть будуватися саме через цих двох лідерів британської політики.

РФ

У ЄС намагалися докласти максимум зусиль для того, аби вибори були проведені відповідно до всіх демократичних стандартів, і все ж не виключали можливість втручання інших держав у виборчий процес. Очевидно, про яку державу йшлося в першу чергу з огляду на «гіркий досвід» президентських виборів у США 2016 року. Тому ключове питання таке: чи була «присутня» Російська Федерація на цьогорічних виборах у ЄС та наскільки суттєвим виявився її вплив на результати?

Наприкінці 2015 року Європейська служба зовнішньополітичної діяльності заснувала Оперативну групу зі стратегічних комунікацій (East StratCom Task Force) з метою «протидії постійним дезінформаційним кампаніям з боку Росії». Ця група створила свою базу даних, яка містить близько 4500 випадків викривлення інформації. Важливо, що експерти не тільки виявляють дезінформацію, але й спростовують її. У своєму інтерв'ю ВВС голова East StratCom Task Force [Джайлз Портман зазначив](#), що його команда має достатньо доказів намагання РФ вплинути на демократичні процеси в Європі, та заявив, що «найкращий спосіб для Росії посилитися — послабити свого опонента».

Хоча, як зрозуміло з останніх доповідей East StratCom Task Force, жодних суттєвих кібератак або інших актів підривної діяльності з боку РФ протягом виборчого тижня в ЄС не очікували, однак обсяг дезінформації та маніпуляцій з боку закордонних російських ЗМІ суттєво збільшився напередодні самих виборів. Маніпулятивні та неправдиві меседжі на регулярній основі доносилися такими інформаційними агентствами РФ закордоном, як Russia Today (служби у Великобританії, Іспанії, Нідерландах та Франції) та Sputnik, який охоплює інформаційний простір Польщі, Чехії, Естонії, Латвії, Литви, Румунії, Німеччини, Франції, Італії, Греції тощо. Які ж наративи використовувались?

- 1) «ЄС – недемократичне утворення, яке служить інтересам незначної багатії еліти»; «Європейський парламент – нелегітимний та корумпований»; «Європейський парламент приймає закони, які

Очевидно, що ключовою метою таких повідомлень було переконати європейців не йти на вибори, знизити явку, щоб у довгостроковій перспективі ставити під сумнів саму легітимність новообраного Європарламенту.

Чи вплинули такі заклики до зниження явки? Ні. Явка на парламентських виборах ЄС цього року була найвищою та склала 50,94% (для порівняння, на минулих виборах у 2014 явка складала лише 42,61%). Яка ж ситуація з явкою була безпосередньо в країнах, де російські ЗМІ активно діють? Майже в усіх вищенаведених країнах явка тільки зросла (у Польщі та Чехії – аж удвічі). Лише в Італії явка знизилася на 3%.

2) «Європейські прогресивні цінності загрожують існуванню християнських моральних устоїв та консервативних сімейних цінностей».

Особливо критикувався захист релігійних меншин (насамперед ідеться про мусульман), ЛГБТ-спільнот, порушувалося гостре питання потоків біженців. Навіть нещодавня трагедія, пов'язана з пожежею в Нотр-Дамі була показана агентством Sputnik як нібито живий доказ того, що «європейська цивілізація вмирає».

3) «Єврооптимісти – корумповані бюрократи».

Sputnik регулярно транслював інтерв'ю представників євроскептичного табору. Наприклад, у заголовках служби Sputnik Poland постійно фігурували імена кандидатів, які виступають проти ЄС, а служба Sputnik Italy приділяла особливу увагу націоналістично-консервативній партії Брати Італії (Fratelli d'Italia). Про єврооптимістів або взагалі не згадували, або піддавали найбільш відомих з них звинуваченням у корупції, або приписували «здачу національних інтересів». Важливо зазначити, що найбільшими трьома партіями, які підтримували російські ЗМІ, є Європа націй і свобод, Європа свободи та прямої демократії та Європейські консерватори та реформісти.

Європа націй і свобод збільшила кількість своїх місць у парламенті з 36 до 58 у порівнянні з результатами 2014 року, а Європа свободи та прямої демократії – з 42 до 54. І лише місць Європейських консерваторів та реформістів тепер стане менше: вони отримали 59 місць (у 2014-2019 вони мали 77). Отже, цілком можливо, що частково російська інформаційна присутність посприяла успіху правих партій, згаданих вище. Однак важливо пам'ятати, що меседжі, які російські ЗМІ доносили, апелювали до найболючіших для європейських громадян питань. І, по суті, такі наративи не були нічим новим, деякі з них містилися навіть у програмах цих партій, а російські ЗМІ їх просто підхоплювали в інтересах порушення єдності всередині ЄС.

Чи пов'язані праві євроскептичні партії з РФ? Цілком можливо. Чи достатньо буде нейтралізувати лише російську пропаганду для того, аби повернути єдність усередині ЄС? Ні.

Так, Джулія Роун, дослідниця з департаменту політичних та міжнародно-політичних досліджень Кембриджського університету впевнена, що загроза російського впливу на європейські вибори переоцінена та економічна нерівність, низька зайнятість серед молоді й особливо питання іммігрантів – суто внутрішні питання ЄС, які є дієвими інструментами в руках правих сил. На її думку, саме це в першу чергу є поясненням зростання підтримки євроскептиків. Той факт, що російські ЗМІ активно підхоплювали ті євроскептичні наративи, лише сприяв такому зростанню.

Отже, російський фактор дійсно був широко присутній на парламентських виборах ЄС з огляду на значну підтримку російськими закордонними ЗМІ правих євроскептичних партій та пропагування їхніх ідей. Однак, певних гучних випадків втручань не відбулося, адже головним інтересом РФ було збільшення кількості місць у Європарламенті для правих євроскептиків, що й вдалося зробити за допомогою дезінформації та маніпуляції.

Україна

Україна поки не є членом Європейського Союзу, однак результати виборів до Європарламенту стали надзвичайно важливими для нашої країни, адже євродепутати мають суттєвий вплив на кристалізацію надійних партнерських відносин між ЄС та Україною, а їхнє сприяння прагненню українського суспільства до євроінтеграції фактично визначатиме дистанцію, яка зараз відділяє Україну від ЄС. Євродепутати закликають до міжнародної підтримки України, а також вирішують питання надання їй фінансової допомоги. На противагу очікуванням та прогнозам праві популісти та ліві сили не здобули такої значної підтримки, яку пророкували рейтинги напередодні виборів. Європарламент залишиться проукраїнським та проєвропейським. Найчисленнішими будуть фракції Європейської народної партії: соціал-демократи, ліберали та «зелені», які висловлюють занепокоєння з приводу агресії Російської Федерації та всіляко підтримують Україну. Результати виборів не дадуть можливості прихильникам скасування санкцій проти Росії реалізувати такий сценарій. Позиція Європарламенту щодо будівництва Північного потоку-2 й надалі залишиться категоричною та однозначною – більшість євродепутатів засуджують цей проект та виступають проти його імплементації. Серед євродепутатів уже не буде Ельмара Брока та Ребекки Гармс – людей, які захищали інтереси України, проте доповідач щодо реалізації Україною Угоди про асоціацію з ЄС Міхаель Галер має всі шанси потрапити до новообраного Європарламенту. Кількість депутатів, які стоятимуть на твердій позиції захисту України, є доволі вагомим фактором при ухваленні бюджету ЄС на 2021-2027 рр., у якому будуть вказані розміри допомоги Україні.

Для України, яка прагне вступити в ЄС та гармонійно інтегруватися у європейське суспільство, універсальним рецептом за будь-яких обставин є здатність швидко адаптуватись до нових умов, ефективно протидіяти викликам та правильно інтерпретувати сигнали зовнішнього світу.

Висновки

Відповідність результатів прогнозу ECFR

23 квітня 2019 року на сайті Європейської ради з міжнародних відносин (European Council on Foreign Relations, ECFR) було опубліковано фундаментальний звіт чотирьох провідних аналітиків європейської політики, які передбачали на основі опрацювання широкого спектру статистичних даних ймовірні трансформації складу Європарламенту внаслідок травневих виборів за критерієм належності депутатів до відповідних політичних груп.

У цьому поважному квартеті ECFR були такі експерти: професор політології Саймон Хікс з Лондонської школи економіки та політичних наук, професор політології Майкл Марш з Триніті Коледж Дубліна, лектор політичних наук Кевін Каннінгем з Технологічного університету Дубліна та директор спеціальної програми ECFR з європейської сили Сюзі Денісон. З огляду на те, що із самого початку свого заснування ECFR здобув солідну репутацію, ставши у 2009-2010 роках найкращим новим аналітичним центром світу в міжнародному рейтингу, який щорічно складається Пенсильванським університетом, а також той факт, що згадана публікація є основоположним матеріалом прогностичного характеру цього центру щодо виборів у Європарламент, вона заслуговує на ретельний розгляд достовірності передбачень.

Отож, згідно з прогнозами вищевказаних компетентних аналітиків, нині найчисельніша Європейська народна партія мала зберегти своє домінування, зазнавши, однак, доволі значного скорочення кількості своїх представників із 217 до 182. Їхні союзники – Прогресивний альянс соціалістів та демократів – теж мали змиритися із втратою одразу кількох десятків депутатів, тобто від 187 до 140 осіб. А ось Альянс лібералів і демократів за Європу з новим доповненням у формі Руху Макрона “Вперед, республіко” мав збільшити кількість своїх місць у Європарламенті з 68 до 106.

Змінити порядок першої і другої цифри в кількості місць, відведених політичній групі, мали Європейські консерватори та реформісти: з 75 – до 57 місць. Кількість депутатів від політичної групи Зелених мала зрости з 52 до 61 представника. Мінімальне ж збільшення своїх місць прогнозувалося Лівозеленим Півночі – з 52 до 55 осіб. Зростання присутності в Європарламенті на 10 місць з 41 до 51 відводилося для такої націоналістичної фракції, як “Європа свободи та демократії”. Тоді як інша група євроскептиків, об’єднана в “Європу націй і свобод”, відповідно до експертних передбачень ECFR, мала здобути величезне зростання місць у парламенті: з 37 – аж до 86.

Наостанок, кількість незалежних депутатів Європарламенту, тобто таких, що не належать до жодної з фракцій, мала зменшитись з 22 до 13 індивідів. Варто зауважити, що колектив аналітиків ECFR беззаперечно допускав фактор похибки у своїх передбаченнях, тому зазначив у роботі існування 95% вірогідності того, що прогнози стосовно найбільших політичних груп Європарламенту будуть достовірними з похибкою в 15 місць і 50% ймовірності точності – з похибкою в 5 місць.

Можна зробити висновок на основі перегляду результатів виборів, що досягти достовірних показників із мінімальною похибкою кількості місць щодо найбільших політичних груп Європарламенту експертам ECFR вдалося на високому рівні. А якщо застосовувати похибку в 15 місць, то в цьому плані кватрет фахівців цього аналітичного центру безсумнівно підтвердив свою компетентність, адже їхній прогноз значною мірою виправдався щодо всіх політичних груп за явним винятком лише двох: аналітики переоцінили чисельне зростання обраних депутатів від “Європи націй і свобод” та недооцінили потенціал абсолютно нових угруповань, які не були союзниками жодної з політичних груп у попередньому парламенті. Тим не менш, як і передбачали спеціалісти ECFR, чинні лідерські політичні групи де-факто зазнали суттєвих втрат, націоналістичні сили насправді збільшили свою присутність (хоч і не в грандіозних масштабах), а найголовніше – центристи дійсно отримали всі шанси стати kingmakers в оновленому Європарламенті.

“Що ми кажемо Богу смерті? – Не сьогодні!” – цією цитатою з популярного американського серіалу “Три Престоли” можна найкраще проілюструвати результати виборів до Європарламенту 2019 року. Незважаючи на суспільну атмосферу, риторику занепаду ідеї об’єднаної Європи та період відродження популізму, націоналістичним рухам не вдалося зламати центристський ухил Європейського Союзу: націоналістичний блок Маттео Сальвіні разом із партією прихильників Брекзиту, яка отримала найбільшу підтримку в Британії, здобув лише 8 відсотків голосів на виборах. Хоча популісти показували великі результати на національному рівні (у Німеччині, Австрії, Франції чи Нідерландах), ці вибори продемонстрували часткове розчарування виборців у політиці “пустих обіцянок”.

Отриманий результат справді може говорити про те, що ще рано викидати ЄС на “смітник історії”. Своєрідна перемога над правими силами та популістами повинна стати міцним поштовхом для функціонування Європи протягом наступних 5 років. Певний кредит довіри повинен бути використаний для реформування інституційної бази, щоб уникнути краху на виборах у 2024 році.

Щоправда, не все так безхмарно, як може здатися на перший погляд. Вперше за 40-річну історію виборів ми не побачимо створення традиційного блоку лівоцентристських соціал-демократів (S&D) та правоцентристської європейської народної партії (EPP): політичним силам не вистачає голосів (150 та 179 відповідно) для формування спільної коаліції.

Найвірогіднішими партнерами можна назвати Альянс лібералів та демократів, який на цьогорічних виборах, залучившись підтримкою французької партії “En Marche” та Еммануеля Макрона як лідера альянсу, отримав на 30% більше голосів і може претендувати на 107 місць, чи партію Зелених, яка також істотно збільшила свою присутність у Європарламенті, отримавши додаткових 20 місць.

За умови долучення ALDE, можна розраховувати на істотне реформування ЄС та на розвиток ініціативи щодо посилення військової сили та створення єдиної армії, згідно із задумом французького лідера. Якщо ж зелені стануть частиною коаліції, а в Німеччині вони посіли друге місце після Християнсько-демократичної партії, Європа перетвориться на більш “екофрендлі” регіон, а Паризька кліматична угода та Кіотський протокол де-факто стануть обов’язковими для виконання в регіоні.

У будь-якому випадку ці вибори стали щасливим днем для об’єднаної Європи. Потрібно використати весь потенціал, щоб зуміти реформувати та модернізувати ЄС до нових системних викликів. Саме такі перетворення є передумовою того, що Європа протягом наступних 5 років зможе прийняти нового члена у свої лави.

Не можна сказати, що новий баланс сил сильно допоможе Україні, але факт того, що процес євроінтеграції продовжиться, а антиросійська риторика у тому чи іншому вигляді збережеться, уже є своєрідним подарунком для нового українського уряду.

Спецвидання "Вибори до Європейського парламенту 2019"

Per aspera ad astra!